EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 21.6.2006
COM(2006) 325 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par to, kā īstenot Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 1998/6/EK par patērētāju aizsardzību, norādot patērētājiem piedāvāto produktu cenas

Priekšvārds

Šā ziņojuma mērķis ir pārbaudīt, kā dalībvalstis ir īstenojušas Direktīvu 1998/6/EK par patērētāju aizsardzību, norādot patērētājiem piedāvāto produktu cenas. Ziņojums attiecas tikai uz šo jautājumu, par ko Eiropas Komisija rīko sabiedrisko apspriešanos. Visas ieinteresētās personas aicina iesniegt Eiropas Komisijai atbildes līdz 2006. gada 1. septembrim. Lūdzam sūtīt atsauksmes (ar norādi „Pirmā apspriešanās par cenu norāžu direktīvu") pa pastu:

Eiropas Komisija

Veselības un patērētāju aizsardzības ģenerāldirektorāts

Rue de la Loi 200

B-1040 Brussels

Beļģija

vai pa e-pastu: SANCO-B2@ec.europa.eu.

Atbildes un atsauksmes publicēs Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē, ja vien sūtītājs nav lūdzis tās nepublicēt. Pēc apspriešanās Komisija novērtēs vajadzību rīkot atklātu izskatīšanu, lai turpinātu apspriest jautājumus, kas aplūkoti turpmāk šajā ziņojumā.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par to, kā īstenot Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvu 1998/6/EK par patērētāju aizsardzību, norādot patērētājiem piedāvāto produktu cenas

(Teksts ar EEA nozīmi)

SATURS

1. Ievads 4

2. Galvenie direktīvas noteikumi 4

3. Reglamentācijas iespējas 5

3.1. Vispārējais pienākums un tā robežas 5

3.2. Vienības cena: izņēmuma gadījumi 6

3.3. Vienības cena: atbilstošie produkti 7

4. Norādīšanas prasības 7

5. Reklāma 8

6. Sīki mazumtirdzniecības uzņēmumi 8

7. Secinājumi 10

Pielikums - APSPRIEŠANĀS JAUTĀJUMI 12

1. IEVADS

Visas dalībvalstis ir pieņēmušas valsts tiesību aktus, ar ko transponē Direktīvu 98/6/EK par patērētāju aizsardzību, norādot patērētājiem piedāvāto produktu cenas. Ar šo dokumentu Komisija ziņo par direktīvas piemērošanu, kā paredzēts tās 12. pantā.

Taču Komisija neuzskata par lietderīgu pašlaik nākt klajā ar priekšlikumiem saskaņā ar direktīvas 12. pantu. Komisijas rīcībā nav pierādījumu, ka pastāvošās atšķirības starp valstu tiesību aktiem cenu norāžu ziņā radītu nozīmīgus šķēršļus iekšējam tirgum, pamatojot reglamentējošas iejaukšanās nepieciešamību. Šis jautājums tiks risināts, ņemot vērā apspriežu rezultātus.

Atbilstīgi direktīvai īpaša uzmanība jāveltī pieredzei, kas gūta, piemērojot direktīvu sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem, cita starpā, attiecībā uz tehnoloģiju attīstību un vienotas valūtas ieviešanu (14. apsvērums). Lai darbību pamatotu ar pietiekamām zināšanām, kā to paredz labākas tiesiskās reglamentācijas principi, Komisija pirms paplašināšanās attiecībā uz 15 vecajām dalībvalstīm veica pētījumu, lai novērtētu 6. panta noteikumu un to īstenošanas praktisko ietekmi uz sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem, iekšējā tirgus darbību un patērētāju tiesību aizsardzības vispārējo līmeni[1]. Šajā agrāk veiktajā pētījumā izcelti vairāki aspekti, kas izmantojami apspriedēs par direktīvu.

Komisija plāno apspriesties ar ieinteresētajām personām par direktīvas ietekmi uz iekšējo tirgu un patērētāju tiesību aizsardzības vispārējo līmeni. Pielikumā minēti daži pārskatīšanas procesā risināmie jautājumi. Komisija apsvērs nepieciešamību ierosināt turpmākas likumdošanas iniciatīvas cenu norāžu jomā, pamatojoties uz apspriežu rezultātiem un ņemot vērā pašreizējo Kopienas patērētāju tiesību aizsardzības jomas tiesību aktu pārskatīšanu. Direktīvas par cenu norādēm pārskatīšana atbilst labāka tiesiskā regulējuma mērķim, ko Komisija ievēro, vienkāršojot reglamentējošo vidi.

2. GALVENIE DIREKTĪVAS NOTEIKUMI

Direktīvas galvenais mērķis ir nodrošināt, ka visiem produktiem, ko tirgotāji piedāvā patērētājiem, ir norādīta pārdošanas cena un cena par mērvienību (vienības cena), lai uzlabotu patērētājiem sniegto informāciju un vienkāršotu cenu salīdzināšanu. Pārdošanas cenai jābūt nepārprotamai, viegli nosakāmai un skaidri salasāmai (4. pants).

Direktīva attiecas tikai uz produktiem. Lai gan direktīvā „produkti" nav definēti, šo terminu var interpretēt, atsaucoties uz citiem Kopienas tiesību aktiem[2], kā visas kustamas preces. Tādējādi direktīva neattiecas uz pakalpojumiem[3].

Pienākums norādīt pārdošanas cenu un mērvienības cenu visiem produktiem, ko tirgotāji piedāvā patērētājiem, ir vispārēji piemērojams. Taču direktīvas 3. panta 2. punktā dalībvalstīm

---

1 Vērtējums Direktīvai 98/6/EK par patērētāju aizsardzību, norādot patērētājiem piedāvāto produktu cenas. *EIM Business & Policy Research* sagatavots pētījums.

2 Piemēram, 2. pants Direktīvā 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem.

3 Tomēr dažu dalībvalstu transponēšanas akti attiecas arī uz pakalpojumiem; šāda situācija ir Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā, Portugālē, Čehijā, Igaunijā, Ungārijā, Latvijā, Lietuvā, Polijā, Slovākijā un Slovēnijā.

ļauts atkāpties no šā vispārējā pienākuma attiecībā uz produktiem, kas piegādāti pakalpojuma sniegšanas gaitā, un izsolēm, mākslas darbu un senlietu pārdošanu. Izmantojot šo atkāpi, dalībvalstis var nolemt, ka nav jānorāda ne pārdošanas cena, ne mērvienības cena.

3. panta 3. punktā paredzēts, ka pārdošanas cena nav jānorāda neiesaiņotiem produktiem, t.i., produktiem, kas nav iepakoti pirms pārdošanas un ko mēra patērētāja klātbūtnē. Jānorāda tikai vienības cena, jo šo produktu pārdošanas cenu nevar noteikt, pirms patērētājs ir informējis, kādu produkta daudzumu viņš vēlas pirkt.

Saskaņā ar 3. panta 1. punktu vienības cena nav jānorāda, ja tā sakrīt ar pārdošanas cenu (t.i., ja iesaiņotā produkta daudzums ir līdzvērtīgs vienai mērvienībai). Turklāt 5. pantā paredzēts, ka dalībvalstis var atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu produktiem, kuriem šāda norādīšana nebūtu lietderīga konkrētā produkta veida vai izmantošanas nolūka dēļ, vai arī ja tas varētu radīt neskaidrības.

Dalībvalstis var atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu pārejas periodā arī gadījumā, ja tas rada pārmērīgu apgrūtinājumu dažiem sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem pārdošanā esošo produktu sortimenta, tirdzniecības telpu, tirdzniecības vietas rakstura vai arī specifisku tirdzniecības apstākļu dēļ, kur produkts nav patērētājam tieši pieejams, vai arī cita veida uzņēmumiem, kā piemēram, zināma veida ceļojošajā tirdzniecībā (6. pants). Šo atkāpi nevar attiecināt uz vienības cenu produktiem, kurus minētie uzņēmumi pārdod nefasētus.

Direktīvā paredzēts, ka dalībvalstis var ierobežot maksimālo norādāmo cenu skaitu (4. pants), lai nodrošinātu sistēmas pārredzamību, ieviešot euro (13. apsvērums).

Direktīvas 10. pantā ietverta obligātās saskaņošanas klauzula, kurā noteikts, ka šī direktīva neattur dalībvalstis no tādu noteikumu pieņemšanas un izmantošanas, kas ir labvēlīgāki attiecībā uz patērētāju informāciju un cenu salīdzinājumu, ja tas nav pretrunā ar Līgumu.

3. REGLAMENTĀCIJAS IESPĒJAS

3.1. Vispārējais pienākums un tā robežas

Vispārējais pienākums norādīt pārdošanas un vienības cenas var būtiski uzlabot patērētāju iespējas novērtēt un salīdzināt cenas un veikt informētu tirgus izvēli, pamatojoties uz vienkāršiem salīdzinājumiem, tādējādi sekmējot konkurenci starp uzņēmumiem un produktiem. Taču dažām produktu kategorijām pārdošanas un vienības cenu norādīšana var izrādīties neiespējama vai nelietderīga, jo cenu var noteikt tikai pārrunu procesā vai attiecīgo produktu nevar vienkārši salīdzināt ar citiem līdzīgiem produktiem. Tādēļ direktīvas 3. panta 1. punktā paredzēta iespēja dalībvalstīm nepiemērot vispārējo pienākumu attiecībā uz produktiem, kas piegādāti pakalpojuma sniegšanas gaitā (piemēram, frizētavā apkalpošanas gaitā pārdotā šampūna cena), izsolēm, mākslas darbu un senlietu pārdošanu.

Tikai Francija un Somija ir nolēmušas izmantot iespēju nepiemērot šiem produktiem vispārējo pienākumu norādīt pārdošanas un vienības cenu. Zviedrijas tiesību aktos atbrīvojums attiecas tikai uz produktiem, ko pārdod izsolēs vai ar līdzīgā kārtībā. Ungārijā izsolēs pārdotiem produktiem nepiemēro pienākumu norādīt pārdošanas un vienības cenu tikai tādā gadījumā, ja izsoles paziņojumā norādīta izsoles sākumcena. Beļģija izņēmumu attiecina uz produktiem, ko piegādā pakalpojuma sniegšanas gaitā, un produktiem, ko pārdod, izmantojot publiskā sektora procedūras. Polijas tiesību aktos noteikts, ka produktu cenu var iekļaut pakalpojuma cenā; tas nozīmē, ka pienākumu norādīt atsevišķi pārdošanas un vienības

cenu nepiemēro produktiem, kas piegādāti pakalpojuma sniegšanas gaitā. Luksemburgā izņēmums mākslas darbiem un senlietām ir spēkā tikai tad, ja šiem produktiem ir skaidra norāde, kas ļauj tos atpazīt cenu lapā, kurai jābūt izliktai veikalā un pieejamai patērētājiem. Pārējās dalībvalstis atkāpi izmantojušas pilnībā.

3.2. Vienības cena: izņēmuma gadījumi

Direktīvā atzīts, ka dažu produktu gadījumā pienākums norādīt vienības cenu nebūtu lietderīgs vai radītu apjukumu, piemēram, kad daudzuma norāde cenas salīdzināšanas nolūkā nav iespējama, vai arī gadījumos, kad dažādus produktus pārdod vienā iesaiņojumā (10. apsvērums). Tādēļ 5. panta 1. punktā dalībvalstīm ļauts atteikties no pienākuma šiem produktiem norādīt vienības cenu.

Visas dalībvalstis ir dažiem produktiem paredzējušas atbrīvojumu no pienākuma norādīt vienības cenu. Vairums dalībvalstu nosaukušas dažas produkta kategorijas, kurām nav jānorāda vienības cena. Zviedrijas tiesību aktos nav ietverts atbrīvoto produktu saraksts, bet gan paredzēts, ka vienības cena nav jānorāda, ja produkta veida vai tā izmantošanas nolūka dēļ var uzskatīt, ka šāda norāde nebūtu lietderīga vai varētu radīt apjukumu. Maltas un Polijas tiesībās nav uzskaitītas atbrīvoto produktu kategorijas, bet paredzētas tiesības kompetentajām iestādēm atteikties no vispārējā pienākuma norādīt vienības cenu. Kipras, Latvijas un Lietuvas transponēšanas aktos ietverti īsi atklāti saraksti, norādot piemērus produktiem, uz kuriem pienākums neattiecas.

Dalībvalstis atlasījušas produktu kategorijas, uz kurām neattiecas vispārējais pienākums norādīt vienības cenu, pēc ļoti dažādiem kritērijiem. Lielākā daļa transponēšanas aktu nepiemēro šo pienākumu produktiem, kas vienā iepakojumā satur dažādus priekšmetus, izmantojot direktīvas preambulā sniegto piemēru. Kopumā vienības cenas norādīšanu uzskata par nevajadzīgu produktiem, ko pārdod daudzumos, kuri nesasniedz konkrētu robežvērtību (no 5 g vai 5 ml Kiprā un Lietuvā līdz 100 g vai 100 ml Luksemburgā). Vairākas dalībvalstis atbrīvojumu piemērojušas dažiem vai visiem produktiem, ko pārdod tirdzniecības automātos. Apvienotajā Karalistē un Igaunijā valsts tiesību aktos, ar ko transponē direktīvas 6. pantu, atbrīvojums no pienākums norādīt vienības cenu attiecināts uz produktiem, kas fasēti noteiktos daudzumos un ko pārdod tirdzniecības automātos.

Dažos gadījumos atbrīvoto produktu sarakstā ietverti arī produkti, ko pārdod atsevišķi tūlītējam patēriņam (piemēram, saldējums), gatavām maltītēm, kas sastāv no dažādiem produktiem, koncentrētiem vai dehidrētiem pārtikas produktiem, kam pirms lietošanas jāpievieno ūdens un/vai citas sastāvdaļas, produkti, ko pārdod pa vienai vienībai, un pārtikas produkti, kam tuvojas derīguma termiņš un ko par pazeminātām cenām pārdod īpašās izpārdošanās. Dānija, Somija, Igaunija un Slovākija ir skaidri noteikušas atbrīvojumu norādīt vienības cenu atsevišķi tirgotiem produktiem, kurus nevar sadalīt, nemainot to dabu vai kvalitāti, un uz kuriem neattiecas prasība norādīt neto sastāvu.

Citi izņēmumi ir konkrētāki. Piemēram, Dānija atbrīvojumu attiecina uz nefasētām smalkmaizītēm un kūkām; Igaunija savukārt uz šokolādes figūrām un pārsteiguma olām, kā arī svaigiem agrajiem dārzeņiem, podiņos tirgotiem garšvielu augiem, elpas atsvaidzinātājiem un košļājamām gumijām. Somija cenas norādīšanas pienākumu nepiemēro šokolādes olām, dekoratīvajiem saldumiem un konditorejai. Nīderlandē, Igaunijā un Slovēnijā vienības cena nav jānorāda produktiem, ko izmanto skatlogu dekorēšanai. Polijā izņēmums attiecas uz ziediem un augiem, dzīviem dzīvniekiem, nefasētiem pārtikas produktiem, ko pārdod pa vienai vienībai, produktiem, ko parasti tirgo lielos apjomos, kā arī produktiem, ko piedāvā

pārdošanai ārpus uzņēmuma telpām vai īpašos gadatirgos, un produktiem, kuru pārdošanas cena nesasniedz 4 zlotus. Grieķija prasību neattiecina uz kosmētiku, parfimēriju un tualetes piederumiem; Vācija – uz dzērieniem un košļājamo tabaku; bet Spānija – uz vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem ar kontrolētu izcelsmes apzīmējumu vai ģeogrāfiskās izcelsmes norādi.

3.3. Vienības cena: atbilstošie produkti

Lai vienkāršotu tirgotājiem un kompetentajām iestādēm noteikumu piemērošanu, dalībvalstis var izveidot sarakstu nepārtikas produktiem vai produktu kategorijām, uz kurām attiecas prasība norādīt vienības cenu, kā tas paredzēts direktīvas 5. panta 2. punktā.

Tikai dažas dalībvalstis ir izmantojušas iespēju atbilstīgi 5. panta 2. punktam sagatavot sarakstu nepārtikas produktiem vai produktu kategorijām, uz kurām jebkurā gadījumā attiecas prasība norādīt vienības cenu. Plašu sarakstu ar attiecīgajiem nepārtikas produktiem sagatavojušas Francija, Beļģija un Luksemburga. Dānijas un Somijas sarakstos iekļauti gan pārtikas, gan nepārtikas produkti. Atbilstīgi Igaunijas tiesību aktiem vienības cena jānorāda kā viena priekšmeta cena papīra salvetēm un autiņbiksītēm, papīra dvieļiem, biksīšu ieliktnīšiem un tamponiem. Savukārt Austrijas tiesību aktos nav ietverts saraksts ar nepārtikas produktiem, uz kuriem attiecas prasība norādīt vienības cenu, bet ļauts kompetentajām iestādēm norādīt šādus produktus.

4. NORĀDĪŠANAS PRASĪBAS

Direktīvā paredzēts, ka pārdošanas cenai un vienības cenai jābūt nepārprotamai, viegli nosakāmai un skaidri salasāmai (4. pants). Pārdošanas cenai un vienības cenai jo īpaši jāatspoguļo produkta galīgā cena (attiecīgi par vienību un par attiecīgo daudzumu), ieskaitot PVN un visus citus nodokļus (2. pants).

Visas dalībvalstis ir pareizi īstenojušas direktīvas 4. pantu, un vairākas savos valsts tiesību aktos iekļāvušas papildu prasības cenu noteikšanai un norādīšanai. Dānija, Somija, Zviedrija un Francija paredz, ka norādes nedrīkst radīt neskaidrības, uz kuriem produktiem cena attiecas. Spānijas tiesību aktos minēts, ka pārdošanas un vienības cenas jānovieto tajā pašā redzamības laukā, un Grieķijā tām jābūt līdzvērtīga izmēra. Luksemburgā restorāniem, bāriem un citiem uzņēmumiem, kas tirgo pārtiku un dzērienus, jānorāda pārdošanas cena, kurā ietverta apkalpošana.

4. panta mērķis ir sniegt patērētājiem vienveidīgu un pārredzamu informāciju. Taču direktīvā atzīts, ka paredzētās cenu norādīšanas sistēmas pārredzamību var traucēt pāreja uz euro, jo patērētāji var sastapties ar vairākām cenu zīmēm vienam produktam. Tādēļ 4. panta 1. punktā dalībvalstīm ļauts ierobežot maksimālo norādāmo cenu skaitu.

Tikai dažas dalībvalstis ieviesušas ierobežojumu atbilstīgi 4. panta 1. punktam, konkrēti Francija, Itālija un Luksemburga. Šie ierobežojumi bija spēkā tikai pārejas periodā, euro ieviešanas laikā. Itālija izņēmumu attiecināja uz sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem; Luksemburga noteica konkrētu datumu, kurā visas cenu norādes jānomaina no vietējās valūtas uz euro; Francija noteica, ka līdz noteiktam datumam pārdošanas cenu norāda gan nacionālajā valūtā, gan euro, bet vienības cenu – nacionālajā valūtā. Pēc noteiktā datuma visām cenām jābūt euro.

Šobrīd nevienā valstī nav spēkā noteikumi, kas ierobežo maksimālo norādāmo cenu skaitu, taču nevar izslēgt iespēju, ka jaunās dalībvalstis, ieviešot euro, var nolemt šajā sakarā piemērot īpašus noteikumus. Jāpiebilst, ka Francijā, Maltā un Polijā pieņemti noteikumi, kas paredz, ka līdzīgiem produktiem, kas kopā izlikti pārdošanai par to pašu cenu, var būt viena pārdošanas un vienības cenas norāde. Taču šie noteikumi ļauj – nevis liek – ierobežot maksimālo norādāmo cenu skaitu.

5. REKLĀMA

Saskaņā ar 3. panta 4. punktu pienākums norādīt vienības cenu jāievēro arī visās reklāmās, kurās minēta pārdošanas cena produktiem, uz ko attiecas direktīva. Šis noteikums nav radījis īpašas transponēšanas problēmas. Taču jāatzīmē, ka Apvienotā Karaliste nolēma atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu reklāmās, ko translē TV, rāda kinoteātros vai kas atrodas mazos veikalos.

3. panta 4. punktā regulēts patērētāju produktu reklāmu saturs, ko jāsaskaņo ar noteikumiem Direktīvā 2005/29/EK par negodīgu komercpraksi. Direktīvas 7. panta 1. punktā noteikts, ka komercpraksi uzskata par maldinošu, ja, attiecībā uz tās faktiem, ņemot vērā visas īpašības un apstākļus un saziņas līdzekļa nepilnības, tā noklusē būtisku informāciju, kas vidusmēra patērētājam ir vajadzīga, lai varētu pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu, un tādējādi vidusmēra patērētājam liek vai var likt pieņemt lēmumu veikt darījumu, ko viņš citādi nebūtu pieņēmis. 7. panta 5. punktā sīkāk paskaidrots, ka Kopienas tiesību aktos noteiktās prasības informācijai, kuras attiecas uz komerciālo saziņu, tostarp reklāmu un tirgdarbību, uzskata par būtiskām. Direktīvas par cenu norādēm 3. panta 4. punkts ir skaidri citēts direktīvas par negodīgu komercpraksi II pielikumā; tādēļ vienības cenas nenorādīšana, reklamējot patērētāju produktus, uz kuriem attiecas direktīva par cenu norādēm, automātiski ir direktīvas par negodīgu komercpraksi pārkāpums.

Komisija apzinās, ka atšķirības valsts transponēšanas tiesību aktu darbības jomā var nozīmēt, ka uz dažām noteiktu kategoriju produktu reklāmām vienā valstī attieksies pienākums norādīt vienības cenu, bet citā – ne. Komisija plāno pārbaudīt, vai šī situācija var traucēt sasniegt tirgus integrācijas un patērētāju tiesību aizsardzības mērķus, kas noteikti saistībā ar negodīgas komercprakses noteikumu pilnīgu saskaņošanu ES mērogā.

6. SĪKI MAZUMTIRDZNIECĪBAS UZŅĒMUMI

Direktīvā atzīts, ka pienākums norādīt vienības cenu dažiem sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem var radīt pārmērīgu apgrūtinājumu pārdošanā esošo produktu skaita, tirdzniecības teritorijas, tirdzniecības vietas rakstura vai arī uzņēmējdarbības veida dēļ (piemēram, zināma veida ceļojošajā tirdzniecībā). Tādēļ 6. pantā dalībvalstīm ļauts atteikties no pienākuma šo uzņēmumu tirgotajiem produktiem norādīt vienības cenu, izņemot nefasētus produktus. Šis izņēmums atļauts tikai pārejas periodā, ko nosaka dalībvalstis.

Vairākas dalībvalstis ir izvēlējušās īstenot direktīvas 6. pantā paredzēto atkāpi sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem. Taču valstu likumdevēju izvēlētie kritēriji, izvēloties atkāpes darbības jomu, nav saskaņoti. Vairumā dalībvalstu par kritēriju uzskata kopējo tirdzniecības teritoriju un nosaka robežvērtību, kuru nesasniedzot, pienākums norādīt vienības cenu nav piemērojams. Attiecīgās robežvērtības ir starp 50 m² Grieķijā un 500 m² Slovēnijā.

Dažas dalībvalstis nolēma atbrīvot no pienākuma norādīt vienības cenu veikaliem, kur klientus apkalpo pāri letei (kuri nav pašapkalpošanās veikali); šāds lēmums pieņemts, piemēram, Nīderlandē, Slovākijā un Grieķijā (Grieķijā tas attiecas tikai uz fasētām pārtikas precēm un dzērieniem). Francijā atkāpe attiecas uz mazumtirdzniecības veikaliem, kur nav pašapkalpošanās, ar tirdzniecības platību, mazāku nekā 120 m².

Austrijā atbrīvoti ir individuāli tirgotāji ar deviņiem vai mazāk darbiniekiem un uzņēmumi ar 50 vai mazāk darbiniekiem. Uz tirgotājiem, kas nodarbina līdz pieciem pilna laika darbiniekiem, izņēmums attiecas arī Nīderlandē. Īrija transponēšanas tiesību aktos ļauj neievērot šo pienākumu telpās, kurās tirgotājs neizmanto plauktu norāžu drukāšanas ierīces vai preču kodu skanerus. Nīderlandē pastāv arī īpašas atkāpes produktiem, ko pārdod regulāro klientu mājās, transportlīdzekļos vai ielu vai ūdeņu tirgos.

Uz ceļojošiem tirgotājiem pienākums norādīt vienības cenu neattiecas Austrijā, Īrijā un Luksemburgā. Apvienotā Karaliste ceļojošiem tirgotājiem izņēmumu piemēro tikai tad, ja tie piedāvā maizi iepriekš noteiktā daudzumā vai produktus, kas fasēti noteiktā daudzumā. Igaunijā izņēmums attiecas uz vienāda tilpuma vai svara fasētiem produktiem, ko piedāvā vai pārdod mobilos veikalos, kioskos vai ielas tirdzniecības vietās.

Maltas tiesību aktos nav paredzēta tieša atkāpe, bet gan pilnvarojums kompetentajai administratīvajai iestādei (patērētāju lietu direktoram) pieņemt nosacījumus sīku mazumtirdzniecības uzņēmumu vai citu tirgotāju kategoriju atbrīvošanai no pienākuma norādīt vienības cenu, ja tas būtu pārāk liels slogs.

Dānija, Somija, Zviedrija, Ungārija, Latvija, Lietuva un Polija nav pieņēmušas īpašus noteikumus attiecībā uz sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem. Ad hoc režīms sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem sākotnēji tika ieviests Beļģijā, Itālijā, Portugālē un Spānijā, taču tas netika atjaunots pēc euro ieviešanai paredzētā pārejas perioda beigām. Kipra nesen grozīja valsts tiesību aktus, svītrojot šo atkāpi.

Saskaņā ar direktīvu dalībvalstis var atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu sīku mazumtirdzniecības uzņēmumu tirgotajiem produktiem tikai pārejas perioda laikā. Taču Čehija ir vienīgā dalībvalsts, kuras īstenošanas noteikumos minēts precīzs atkāpes termiņš, konkrēti 2014. gada 1. maijs. Grieķijas tiesību aktos atkāpes laikposms definēts, citējot direktīvu, tādējādi atteikšanās no pienākuma norādīt vienības cenu ir atkarīga no laika, kad Kopiena pārskata šo jautājumu saskaņā ar 12. pantu. Vācija transponēšanas noteikumos min, ka atkāpe ir pagaidu pasākums, taču konkrēti nenorāda, kad tā zaudē spēku. Pārējās dalībvalstis nenorāda, ka atkāpe ir piešķirta pagaidu periodā, taču dažas valstis ir paskaidrojušas, ka tās neplāno saglabāt šo atkāpi kā pastāvīgu noteikumu.

Saskaņā ar direktīvas 12. pantu un preambulu Komisija ir veikusi pētījumu, lai novērtētu direktīvas ietekmi, jo īpaši attiecībā uz cenu norāžu prasību piemērošanu sīkos mazumtirdzniecības uzņēmumos. Pētījumā tika konstatēti potenciālie šķēršļi, ar ko sīkie mazumtirgotāji var sastapties vienības cenas norādīšanā un kas var rasties no cenu noteikšanas instrumentiem un metodikām. Jo īpaši papildu slogs aprēķināt, grozīt un norādīt vienības cenu var rasties saistībā ar manuālām cenu veidošanas sistēmām, ko sīkie mazumtirgotāji izvēlas datorizētu sistēmu vietā. Lai gan jaunās tehnoloģijas strauji izplatās, sīkākie mazumtirgotāji nevar pilnībā izmantot šīs attīstības potenciālās priekšrocības augsto izmaksu, nepietiekamā apgrozījuma un sistēmu sarežģītības dēļ.

Taču pētījums liecina, ka šis slogs nav pārmērīgs, salīdzinot ar direktīvā paredzētajiem patērētāju tiesību aizsardzības mērķiem. Komisijas veiktajā pētījumā konstatēts, ka mazākā daļa (39 %) sīko mazumtirdzniecības uzņēmumu piecpadsmit vecajās dalībvalstīs uzskata vienības cenu norādīšanu par slogu sīkiem mazumtirgotājiem. Vairums sīko mazumtirdzniecības uzņēmumu piecpadsmit vecajās dalībvalstīs atbalsta vienības cenu norādīšanu visos mazumtirdzniecības uzņēmumos neatkarīgi no to lieluma. Mazumtirgotāji, kas jau norāda vienības cenu, labprātāk vēlētos obligātu vienības cenu norādīšanu visiem mazumtirgotājiem nekā uzņēmumi, uz ko attiecas atkāpe.

Komisija no savāktajiem datiem vēl neizdara galīgos secinājumus, ņemot vērā iespējamo direktīvas pārskatīšanu. Pirmkārt, jāveic pētījums, ievērojot sīku mazumtirdzniecības uzņēmumu standarta definīciju (0-20 darbinieku), jo, tā kā Kopienas līmenī saskaņots jēdziens nepastāv, sīku mazumtirgotāju definīcija dažādu dalībvalstu tiesiskajās sistēmās atšķiras. Otrkārt, pētījums neietvēra jaunās dalībvalstis, kur sīki mazumtirdzniecības uzņēmumi var sastapties ar īpašām problēmām (lai gan, kā minēts iepriekš, četras valstis nolēma neizmantot 6. pantā paredzētās atkāpes iespēju).

7. SECINĀJUMI

Direktīvas transponēšana nevienā dalībvalstī neradīja būtiskas problēmas. Visas dalībvalstis to ir ieviesušas, lai gan dažos gadījumos pēc 11. panta 1. punktā noteiktā datuma – tas ir, 2000. gada 18. marta. Komisijas veiktais pētījums liecina par plašu atbalstu uzskatam, ka direktīva devusi ieguldījumu patērētāju ekonomisko interešu aizsardzības pilnveidošanā, taču faktisko ietekmes mērogu konkretizēt nav iespējams.

Direktīva sniedz dalībvalstīm ievērojamu rīcības brīvību transponēšanas aktu izstrādāšanā. Vairākos pantos paredzētas atklātas reglamentācijas iespējas valstu likumdevējiem, tāpēc dalībvalstu noteikumi, ar ko īsteno direktīvu, dažos aspektos būtiski atšķiras. Taču tas neattiecas uz visiem jautājumiem; īstenojot dažus noteikumus, vairums dalībvalstu nacionālajā līmenī pieņēmušas vienādus normatīvos risinājumus.

Elastīguma rezultātā dalībvalstis nav plaši izmantojušas 10. panta obligātās saskaņošanas klauzulu, kas tām ļauj pieņemt un izmantot noteikumus, kuri ir labvēlīgāki attiecībā uz patērētāju informāciju un cenu salīdzinājumu nekā direktīvā paredzētie. Ņemot vērā iespējamo direktīvas pārskatīšanu, Komisija plāno apsvērt nepieciešamību saglabāt 10. panta obligātās saskaņošanas klauzulu.

Attiecībā uz iespēju atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu produktiem, kuriem šāda norāde nebūtu lietderīga produkta veida vai izmantošanas nolūka dēļ, transponēšanas pārbaude atklāja ļoti raibu ainu: dažas produktu kategorijas ir atbrīvotas vairumā dalībvalstu, taču pastāv vairāki samērā specifiski atbrīvojumi, kam ne vienmēr ir skaidra saikne ar 5. panta 1. punktā minēto pamatojumu. Šāda situācija rada nevēlamas atšķirības Eiropas patērētāju tiesību aizsardzības līmenī, un tādēļ var kļūt nepieciešamas turpmākas vadlīnijas par to, uz kuriem produktiem vai produktu kategorijām var attiecināt vai neattiecināt pienākumu norādīt vienības cenu.

Kā minēts iepriekš, Komisija plāno uzklausīt interesentu viedokļus par 6. panta piemērošanu, jo īpaši par tās ietekmi uz sīku mazumtirdzniecības uzņēmumu komercdarbību. Komisija aicina iesniegt priekšlikumus par direktīvā paredzētās pagaidu atkāpes turpmāku

nepieciešamību un/vai iespēju tiesību aktos ieviest vienotu definīciju sīkiem mazumtirgotājiem.

Pielikums

APSPRIEŠANĀS JAUTĀJUMI

A jautājums: vai 3. panta 2. punktā minētā atkāpe jāsaglabā?

1. variants: var minēt argumentu, ka vienības cenas norādīšana 3. panta 2. punktā minētajiem produktiem nepalīdz patērētājiem izdarīt informētu izvēli, pamatojoties uz cenu vienkāršu salīdzināšanu. Patiesībā lielākā daļa dalībvalstu ir izslēgušas šos produktus no valsts transponēšanas tiesību aktos darbības jomas. Francija un Somija, kas neizmantoja šo iespēju, sagatavoja sarakstu ar to produktu kategorijām, uz ko vēl joprojām attiecas pienākums norādīt vienības cenu. Tādējādi vairumā gadījumu 3. panta 2. punktā minēto produktu vienības cena nebūs jānorāda pat šajās valstīs. Tāpēc būtu lietderīgi izslēgt šos produktus no direktīvas piemērošanas jomas un svītrot atkāpi.

2. variants: var arī to saglabāt, jo saskaņā ar 5. panta 1. punktu dalībvalstis var atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu produktiem, kuriem šāda norāde nav lietderīga, tāpēc nav vajadzības izslēgt šos produktus no direktīvas piemērošanas jomas. Tādā gadījumā 3. panta 2. punktu pilnībā atceltu un dalībvalstis saskaņā ar 5. panta 1. punktu varētu patstāvīgi izlemt, vai šiem produktiem jānorāda vienības cena.

3. variants: saglabāt atkāpi pašreizējā veidā.

B jautājums: uz kuriem produktiem jāattiecina pienākums norādīt vienības cenu?

1. variants: dalībvalstis nav vienisprātis par to, kurām precēm nebūtu jānorāda vienības cena, jo šāda norāde nebūtu lietderīga saistībā ar attiecīgā produkta veidu un lietojumu, vai arī varētu radīt pārpratumus. Lai gan to zināmā mērā varētu pamatot ar attiecīgās valsts īpatnībām, ir skaidrs, ka jāsniedz norādes. Piemēram, Eiropas mērogā var sagatavot orientējošu vai izsmeļošu sarakstu ar produktu kategorijām, kurām nav jānorāda vienības cena. Ja izveido šādu izsmeļošu sarakstu, 5. panta 1. punktu var atcelt.

2. variants: alternatīvi varētu Eiropas mērogā izveidot tādu produktu vai kategoriju sarakstu, uz ko attiecas pienākums norādīt vienības cenu. Šāds attiecīgo produktu saraksts patiesībā precīzi definētu direktīvas piemērošanas jomu un novērstu juridisku nenoteiktību patērētāju un uzņēmumu vidū. Ja izveido šādu sarakstu, 5. panta var atcelt.

3. variants: noteikt kritērijus, kas dalībvalstīm jāņem vērā, īstenojot 5. panta 1. punktu. Tas ierobežotu dalībvalstu plašo rīcības brīvību un neradītu vajadzību atcelt 5. pantu.

C jautājums: vai jāsaglabā īpaši noteikumi attiecībā uz reklamēšanu?

1. variants: var minēt argumentu, ka Direktīva 2005/29/EK par uzņēmēju negodīgu komercpraksi nodrošina patērētājiem pietiekamu aizsardzību pret tādu reklāmu, kas var maldināt patērētājus par produktu cenu. Tādā gadījumā 3. panta 4. punkts jāatceļ. Šajā gadījumā kompetentajām valsts iestādēm būs jānovērtē, vai reklāmas, kurās minētas to produktu pārdošanas cenas, bet ne vienības cenas, uz kuriem attiecas direktīva par cenu norādēm, var ietekmēt vidusmēra patērētāju ekonomisko darbību, cita starpā liekot pieņemt lēmumu par darījumu veikšanu, ko šis patērētājs citādi nebūtu pieņēmis.

2. variants: ja vienības cenas norādīšanu reklāmā uzskata par būtisku, lai nodrošinātu patērētāju tiesību aizsardzību augstā līmenī, var atcelt 3. panta 4. punktu un pievienot atbilstošu noteikumu melnajam sarakstam par darbībām, ko saskaņā ar Direktīvu 2005/29/EK uzskata par negodīgu komercpraksi. Tomēr, lai nodrošinātu šā melnā saraksta vienmērīgu piemērošanu, jāizstrādā pamata saraksts par produktiem, kuru vienības cenas neminēšanu reklāmā vienmēr uzskatītu par negodīgu komercpraksi.

<u>D jautājums</u>: vai atkāpe attiecībā uz sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem jāsaglabā pastāvīgi? Ja jā, vai Eiropas mērogā jāievieš jēdziens „sīki mazumtirdzniecības uzņēmumi”? Kā to formulēt?

1. variants: direktīva ļauj dalībvalstīm atteikties no pienākuma norādīt vienības cenu attiecībā uz sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem tikai uz ierobežotu laiku, ko precizē valsts tiesību aktos. Pirmā iespēja būtu pavisam izslēgt sīkus mazumtirdzniecības uzņēmumus no direktīvas piemērošanas jomas. Tomēr šāda iespēja ir pamatota ar pieņēmumu, ka pienākums norādīt vienības cenu patēriņa precēm šiem uzņēmumiem rada lieku slogu. Pašlaik Komisijas rīcībā nav pierādījumu, kas to apliecinātu. Gan pētījuma rezultāti, gan daudzu dalībvalstu izvēle neizmantot atkāpi drīzāk liecina, ka minētais pienākums rada papildu slogu, lai gan tas nav pārmērīgs vai nesamērīgs. Ja sīkus mazumtirdzniecības uzņēmumus izslēgtu no direktīvas piemērošanas jomas, varētu Eiropas mērogā izstrādāt šādu uzņēmumu precīzu definīciju, lai nodrošinātu juridisku skaidrību.

2. variants: var minēt argumentu, ka prasība norādīt vienības cenu nerada papildu slogu sīkiem mazumtirdzniecības uzņēmumiem. Tādā gadījumā 6. pantā paredzēto atkāpi var pilnībā svītrot.

3. variants: visbeidzot 6. pantā paredzēto atkāpes iespēju varētu pagarināt uz noteiktu laiku, lai vēlāk varētu atkārtoti novērtēt to, vai tehnikas attīstība atvieglo sīko mazumtirdzniecības uzņēmumu slogu, kas tiem rodas, norādot vienības cenu. Arī šajā gadījumā vajadzētu noteikt konkrētu laiku, kad atkāpe būtu spēkā, un uzņēmumus, uz kuriem tā attiektos.

<u>E jautājums</u>: vai jāsaglabā obligātās saskaņošanas klauzula?

1. variants: var minēt argumentu, ka tas, ka dalībvalstis tikpat kā nemaz nav izmantojušas iespēju noteikt vai saglabāt stingrākus patērētāju aizsardzības noteikumus šīs direktīvas saskaņotajā jomā, rada iespējas virzībai uz pilnīgas saskaņošanas režīmu attiecībā uz cenu norādīšanu, tādējādi apvienojot patērētāju aizsardzību augstā līmenī un pilnīgu tirgus integrāciju.

2. variants: svītrojot 10. panta klauzulu, tiktu mazināta dalībvalstu rīcības brīvība saistībā ar direktīvas īstenošanu. Turklāt šajā posmā Komisijai nav neapgāžamu pierādījumu tam, ka pastāvošās atšķirības starp valstu tiesību aktiem cenu norāžu ziņā patēriņa precēm radītu nozīmīgus šķēršļus iekšējam tirgum un pārrobežu tirdzniecībai.